

Henry Tanner: Alain C. White ja hänen Joulusarjansa

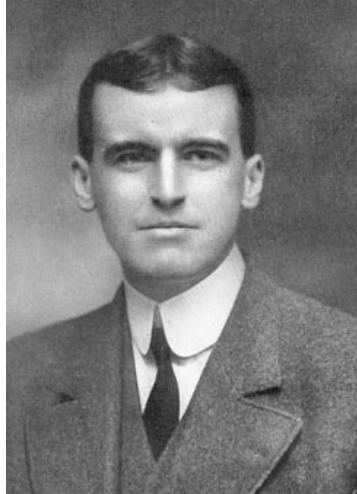
Voidaan perustellusti väittää, että amerikkalainen Alain C. White (3.3.1880–23.4.1951) oli tehtävähakin historian merkittävin yksittäinen henkilö. Hän oli laatija, teoreetikko, kirjailija, kustantaja, toimittaja, kirjojen ja tehtävien keräilijä, organisaattori ja mesenaatti. Muun muassa.

Tämä artikkelini käsittelee Whiten kuuluisaa Joulusarjaa, jossa vuosien 1905–1936 aikana ilmestyi 44 teosta, joista yksi, itsestäänkokoelma *Les Mille et un Mats Inverses* oli kaksiosainen. Tähän artikkeliin sisältyvät: kronologinen luettelo Joulusarjasta; sarjan aiheenmukainen jaottelu; tietoa uusintapainoksista sekä Whitesta itsestään ja Joulusarjan synnystä.

Artikkelini luettelo-osuus osallistuu Esko Nuutilaisen 60-vuotisjuhlakilpailuun shakki-aiheisille kirjoitelmille. Kilpailun julistus oli ST 3/2005:ssä, sivulla 167. Olin toivonut saavani koko artikkelin valmiiksi ennen määräpäivää, 14.5.2006, mutta aihe osoittautui odottamattoman laajaksi ja aikaa vieväksi.

Memories of My Chess-Board

Teoksessaan *Memories of My Chess-Board* (1909) White kertoo pakinoivaan sävyyn elämästään ja tehtävähakillisesta toiminnastaan. Hän kertoo mm. shakkiharrastuksensa alusta (ensimmäiset yksinkertaiset laadintaharjoitelmät kahdeksanvuotiaana – "...en pysty muistamaan päivää, jolloin en tiennyt vähintäänkin shakki-siirtoja" – ja ratkaisemisen aloittaminen 11-vuotiaana ja ensimmäinen julkaistu tehtävä joulukuussa 1891), amerikkalaisten sanomalehtien shakkipalstoista ja niiden toimittajista, tutustumisestaan Sam Loydiin, omasta shakkikirjastostaan ja muista kokonaisuuksista, sekä Joulusarjan alkuvaiheista.

Alain C. White (1880–1951) kuvattuna noin 1911; kuva teoksesta *First Steps in the Classification of Two-Movers*.

Arthur Ford Mackenzie ja Joulusarjan alku

Memories of My Chess-Board -teoksen sivulla 67 White kertoo Joulusarjan ensimmäisen teoksen synnystä. Jamaikalainen Arthur Ford Mackenzie (6.10.1861–23.6.1905; Gaige on epävarma syntymäpäivästä) oli julkaissut kokoelman tehtäviään, *Chess: its Poetry and Prose*, jo 1887. Vuonna 1896 hän sokeutui, mutta huomasi sittemmin pystyvänsä laatimaan sokkonakin, ja itse asiassa hänen tehtäviensä laatu parani sokeutumisen myötä. White otti Mackenzieen yhteyttä ja ilmoitti halukkuudestaan tehtäväkokoelman julkaisemiseen; Mackenzie luonnollisesti suostui. Mutta urakka ei ollut aivan helppo. White kirjoittaa: "Vuonna 1896 tapahtuneen sokeutumisensa jälkeen herra Mackenzie ei ollut pitänyt kirjaa tehtävistään. Hänen muistinsa oli kuitenkin niin suurenmoinen, että hän pystyi muistamaan, missä suurin osa niistä oli alun perin julkaistu, ja minun tehtäväkseni tuli asemien metsästäminen ja kiinnostavimpien kommenttien löytäminen.

... [Mackenzie] paneutui *Chess Lyricsin* valmisteluun koko sielullaan – ja kun muistelen hänen runsaita kirjeitään, joita hän lähetti minulle säännöllisesti ja joissa hän puuttui lukemattomiin yksityiskohtiin lannistumattoman kärsivällisesti silloinkin kun hänen terveydentilansa sitä selvästikin hankaloitti, ja kun tajuan, että hän kuoli aivan kirjansa julkaisemisen aattona, en voi olla tuntematta jälleen hänen kuolemansa syvää tragediää.”

Sivulla 75 White jatkaa Joulusarjan alkuvaiheiden kuvausta. White oli siis julkaissut Arthur F. Mackenzien tehtävän kokoelman, *Chess Lyrics*, kesäkuun lopulla 1905. (Kirja arvosteltiin *Lasker's Chess Magazine*n elokuun 1905 numerossa.) White uskoi, että – vaikka kirja olikin tasokas – moni köyhä tai kirjojen keräilyä harrastamaton tehtäväniikka ei saisi sitä käsiinsä. Niinpä hän päätti tehdä kokeen. Viiden päivän ”vapaahetkinä” hän kokosi *Roi Acculé* -kirjan aineiston ja lähetti sen Pariisiin Numa Pretille (27.2.1841–28.1.1908), joka oli kokenut shakkikirjojen kustantaja ja arvostetun *La Stratégie* -lehden päätoimittaja. (Numa Pretistä ja hänen italialaissyntyisestä isästään Jean-Louisista (1798–27.1.1881) on lisää mielenkiintoista tietoa sekä *Memories*-kirjassa että ”A Letter to Bertissä”.) Preti painoi kirjan ja lähetti sitä noin kahdellesadalle Whiten shakkiiystävälle ja tehtäväshakin harrastajalle. Ja vaikka *Roi Acculé* olikin Whiten omien sanojen mukaan ”kaikin tavoin huonosti toteutettu”, siitä tuli suosittu juuri sen takia, että niin monella oli se. Kaksi viikkoa vuoden 1905 joulun jälkeen White teki päätöksen jatkaa sarjan julkaisemista. White antoi Pretin painaa myös vuosien 1906 ja 1907 kirjat, ja kenties hyvin alkanut yhteistyö olisi jatkunutkin, mutta Preti kuoli tammikuussa 1908.

Whiten selostusta lukiessa saa sen käsityksen, että Mackenzien kokoelmaa ei vielä ollut tarkoitettu joululahjaksi, eikä vastaanani ole tullut tietoa, että sitä olisi tällä tavalla levitetty. Joka tapauksessa se lasketaan mukaan sarjaan, jossa vuoden

1936 joulun mennessä, ja tuolloinen Mansfield-kokoelma mukaan lukien, ilmestyi 44 teosta (45, jos vuoden 1907 itsemattikkokoelma lasketaan kahdeksi erilliseksi teokseksi). Bob Meadley spekuloi Bert-kirjeessään tuota lukumäärää, 44. Hän toteaa, että saksalainen shakkihistorioitsija Ludwig Bachmann (11.8.1856–22.6.1937) julkaisi vuosien 1891 ja 1930 välillä shakin vuosikirjaa (*Schachjahrbuch*), jonka teosten kokonaismäärä oli myös 44. Tätä on Meadleyn mielestä vaikea pitää puhtaana yhteensattumana. Kenties White halusi antaa tehtävämaailmalle saman, mitä Bachmann oli antanut pelishakille?

Joulusarjan ryhmittely

Joulusarjan teokset voidaan ryhmitellä vaikkapa seuraavasti.

1) yksittäisten laatijoiden kokoelmat

1. *Chess Lyrics* (Mackenzie); 6. *České Melodie* (Pospíšil); 7. *J. Juchli's Schachprobleme*; 8. *Memories of my Chess-Board* (White); 16. *Sam Loyd and his Chess Problems*; 18. *Robert Braune*; 22. *100 Problems by William Meredith*; 24. *Chess Idylls* (Heathcote); 26. *A Memorial to D. J. Densmore*; 29. *Bohemian Garnets* (Havel); 31. *Changing Fashions* (Hume); 37. *The Golden Argosy* (Shinkman); 40. *The Chessmen Speak* (Kipping); 41. *An English Bohemian* (Laws); 44. *A Genius of the Two Mover* (Mansfield).

Suurin osa esitellyistä laatijoista on englanninkielisestä maailmasta; Mackenzie oli Jamaikalta. Muita kielialueita edustavat Pospíšil (tšekki), Juchli (Sveitsi), Braune (Itävalta-Unkari) ja Havel (tšekki). Näistä monografioista Loydin kokoelmaa voi pitää merkittävimpänä; siitä on käännökset sekä saksaksi että italiaksi.

Omalla tavallaan legendaarisin monografioista on Robert Braunen (13.4.1845–7.3.1924) tehtävien kokoelma, joka ilmestyi 1913. Kerrotaan, että osa painoksesta olisi

tuhoutunut jonkin laivan haaksirikossa, mutta tästä en ole saanut ongituksi tarkkoja tietoja. Olisi kiinnostavaa tietää, mikä laiva oli kyseessä ja milloin ja miksi onnettomuus tapahtui. Bob Meadley'n shakkikirjallisuutta käsittelevässä artikkelissa "A Letter to Bert" (joka löytyy mm. Brian Stephensonin sivustolta <http://www.bstephen.me.uk/>) mainitaan kaksi uppoamisvuotta 1914 ja 1915. Varhaisemman vuoden osalta ei yksilöidä laivaa, jälkimmäisestä Meadley kirjoittaa: "Ken Whyld advised that most copies were lost with Lusitania in May 1915." Lusitania oli matkustaja- ja rahtialus, jonka saksalainen sukellusvene upotti lähellä Irlannin rannikkoa toukokuussa 1915 laivan ollessa matkalla New Yorkista Liverpooliin. Mutta kun kirja oli painettu Pariisissa, niin miten sitä olisi ollut satamäärin matkalla Yhdysvalloista Eurooppaan?! Varmaankin postitus oli hoidettu Pariisissa. (Lusitanian upotus oli yksi syistä, miksi Yhdysvallat pari vuotta myöhemmin päätti osallistua 1. maailmansotaan.)

Joka tapauksessa Braune-kirja on harvinaisin Joulusarjan teoksista, eikä sitä juuri näy huutokaupoissa. Tavallisten tehtäväharrastajien onneksi kirjasta on otettu uusintapainos. Mutta Braune-kirjaan liittyy muutakin mielenkiintoista. Braune, joka oli ammatiltaan apteekkari, sekä syntyi että kuoli (Gaigen mukaan) Gottscheenimisessä kaupungissa, joka sijaitsee nykyisessä Sloveniassa Ljubljanasta kaakkoon Kočevje-nimisenä. Gottschee kuului vuoteen 1918 asti Itävalta-Unkariin ja sittemmin Serbien, kroaattien ja sloveenien kuningaskuntaan, jolle annettiin nimi Jugoslavia vuonna 1929. (Gottscheen historia on hyvin sotkuista; siitä saa mm. karmaisevan kuvan niistä kärsimyksistä, joita 2. maailmansota siviileille aiheutti.) Braune-kirja lienee painettu vuoden 1913 lopulla; maailmansota alkoi heinäkuussa 1914. Braunen kotimaa Itävalta-Unkari kuului keskusvaltoihin, Whiten kotimaa Yhdysvallat (joka liittyi virallisesti sotaan vasta huhtikuussa 1917) oli puolestaan henkisesti lähellä Isoa-Britanniaa ja muita ympärysvaltioita. Kuvaavaa on, että brittiläinen *The Chess Amateur*, joka muutoin

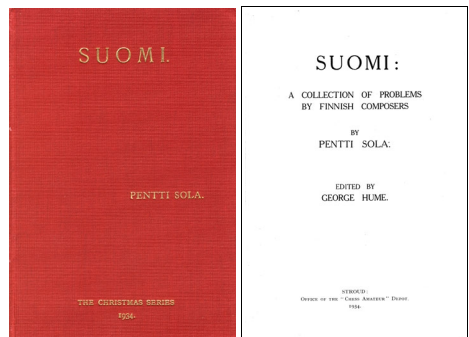
julkaisi arvostelut useimmista Joulusarjan kirjoista, vaikenä Braune-opuksesta.

En tiedä syitä, jotka johtivat Whiten julkaisemaan kirjan Braunesta, joka edusti tuolloin jo väistymässä olevaa laadinta-suuntausta, monimutkaisia monisiirtoisia mattitehtäviä, millä alueella kuuluisin laatija oli ollut itävaltalainen Johann Berger (11.4.1845–17.10.1933 – syntynyt siis kaksi päivää ennen Braunea). Jonkinlaista valtiolliset ja poliittiset rajat ylittävää humanismia voi tuossa päätöksessä kuitenkin nähdä. Whitesta piirtyy muutoinkin kuva hyvin humanina luonteena.

2) maakokoelmat

27. *Alpine Chess* (Sveitsi); 42. *Suomi*

Joulusarjan 42. teoksella on ollut suuri merkitys suomalaiselle tehtävähakille. Mainiossa kirjassaan *Ruutulaudan lummoissa* Eero Saarenheimo toteaa (s. 58) *Suomi*-kirjasta mm.: "Teos antoi sittemmin sysäyksen ST:n perustamiseen." (ST:n perustava kokous pidettiin 7.2.1935.) Yksi *Suomi*-kirjan syntyyn vaikuttaneita tekijöitä, oli se että Pentti Sola oli Yhdysvaltain-matkallaan (hän oli säästämässä oopperalaulajaisäänsä Wäinöä tämän kiertueella) tavannut Whiten.

Pentti Solan toimittama *Suomi*-kirja (1934) oli merkittävä mm. Suomen tehtäväniekkojen synnyn (1935) kannalta.

Suomi-kirjassa on lyhyt esittely suomalaisen tehtävähakin historiasta, kymmenen laatijan suppea esitely, varsinaisessa tehtävöissä 150 suomalaistehtävää (historiaosuudessa kaksi tehtävää vuodelta 1890 ja

ratkaisuissa yksi ulkomainen vertailutehtävä) ratkaisuineen. Tehtävien keskimääräistä tasoa voi pitää melko vaatimattomana, mutta tältä pohjalta laatijamme sittemmin nousivat suuriin saavutuksiin. Ja tulee muistaa, että ST alkoi julkaista jäsenomistettua vasta vuonna 1946.

On mielenkiintoista, että White päätti esitellä sarjassaan kaksi melko pientä tehtäväshakkimaata, Suomen ja Sveitsin. Ehkäpä toisaalta materiaalin suppeus oli hyväksikin; suurten maiden esittelyssä olisi ollut moninkertainen urakka.

Sveitsin tehtäväshakin historiassa oli samanlaisia piirteitä kuin omassammekin. Vaikka Sveitsissä oli alkanut ilmestyä kansallinen shakkilehti jo 1857, sitä ei kuitenkaan pystytty julkaisemaan kuin vuoteen 1860. Uusi alku vuonna 1900 tuottikin sitten kaksikielisen lehden, *Schweizerische Schachzeitung – Revue Suisse d’Echecs*, joka ilmestyy edelleen. Kun Johannes Öhquist (6.12.1861–15.10.1949) oli suomalaisen (tehtävä)shakin suurin toimijoita, Sveitsissä sama asema oli Friedrich Capraezilla (7.2. 1830–?6.1891). Pienet maat Sveitsi ja Suomi ovat monessa mielessä samankaltaisia (tehtävä)shakkimaita, mutta yhdessä suhteessa Sveitsi on selkeästi meitä edellä: siellä on saatu aikaan – *Alpine Chessin* jälkeen – neljä komeaa kansallisten valiotehtävien kokoelmaa, vuosilta 1922–1966, 1966–1976, 1976–1986 ja 1987–1996. Meillä on kansallisista kokoelmista toteutettu toistaiseksi vain kaksi lopputehtäväkokoelmaa... (No, tehtäväkirjallisuuden nimikemäärässä Suomi saattaa olla Sveitsiä edellä!)

3) materiaali

9. *Knights and Bishops*; 10. *The White Rooks*; 11. *More White Rooks*; 14. *Schachprobleme Weiss: Dame und ein Laufer*; 23. *The White Knights*.

Tämäntyyppisistä kirjoista on hyötyä sekä laatijoille että tuomareille edeltäjien etsinnässä. Kirjoissa ei pyritty määrälliseen kattavuuteen, ne eivät siis olleet kaikkien kyseisellä materiaalilla luotujen tehtävien koosteita. Jonkinlaisen kuvan julkaistujen ja

julkaisematta jätettyjen tehtävien suhteista saa Whiten johdannosta teokseen *More White Rooks*. White kertoo, että ensimmäiseen tornikirjaan valittiin 273 (minun laskujeni mukaan 274) tehtävää yli 400 tehtävästä, jotka Whitella oli kokoelmisaan. Heti kyseisen kirjan jälkeen alkoi Whitelle virrata uusia tehtäviä ja tietoja aiemmin julkaistuista, jotka hänen kokoelmistaan puuttuivat. Jälkimmäistä kokoelmaa varten oli käytettävissä 550 uutta tehtävää, joista noin 400 valittiin. Tuolloin Whiten tiedossa oli 967 tornitehtävää, missä eivät ole mukana lopputehtävät eivätkä epäkorrektiit tehtävät.

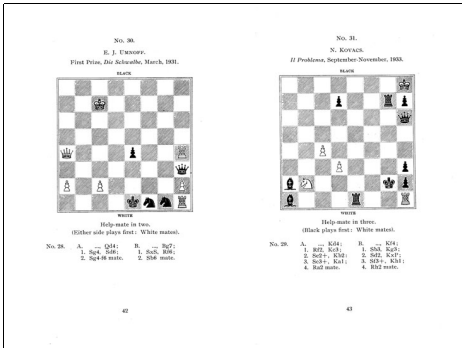
White oli tietoinen tämäntyyppisten kokoelmien periaatteellisista puutteista. Olisihan hyödyllisempää luokitella tehtävät ideoiden tai teemojen perusteella kuin materiaalin. White tuntuu suhtautuneen materiaaliikoosteisiin välitöinä, jotka oli yksinkertaista tuottaa samalla kun hän varsinaisesti keskittyi isompiin ja syvällisempiin projekteihin. Mutta joka tapauksessa nämä kokoelmat sisältävät runsaasti mielenkiintoisia tehtäviä, joten on syytä tuntea kiitollisuutta näistä välitöistäkin.

Nron 14, *Schachprobleme...*, sivulla XIV Emil Palkoska kirjoittaa ”Kuulemani mukaan [White] suunnittelee vielä seuraavia kokoelmia: D + sotilas, D + R ja D + T.” Näitä ei siis koskaan tullut.

4) tehtävälajit

4. *Les Mille et un Mats Inverses* (#); 21. *Retrograde Analysis* (retrot); 43. *Conspiracy* (a#).

Tässä ryhmässä näkyy selkeästi Whiten merkitys tiennäyttäjänä. Nro 43, *Conspiracy*, oli kaikkien aikojen ensimmäinen apumatikkokoelma. Seuraava, John Niemannin (19.4.1905–22.7.1990) *Echo im Hilfsmatt* ilmestyi vasta 1950! Nro 4, *Les Mille...* oli kolossaalinen itsemattikkokoelma, 1034 vähintään kaksimuunnelmasta itsemattia; hajanaisia itsemattiopuksia oli julkaistu aikaisemminkin. Viisitoista vuotta myöhemmin, 1922, ilmestyi saksalaisen Eduard Birgfeldin (12.9.1887–7.5.1939) klassikko *Fata Morgana*, jossa oli noin 950

Aukeama kaikkien aikojen ensimmäisestä apumattikirjasta, *Conspiracy*, vuodelta 1935. Vasemalla kaksisiirtoinen vaihdelmata-apumatti. (Normaalin musta-alkuisen a#2:n lisäksi tehtävässä on vaihdelmata, jossa mustan 1. siirto jää pois; siirrot ovat siis 1...v 2. m v#.) Oikealla a#3.

vaihdelmaitsemattia. Nro 21 oli ensimmäinen kirja retrotehtävistä. Ryhmän 5 teoksista nrot 3, 12, 17, 28 ja 30 – kaikki kaksisiirtoiskokoelmia – sosisivat tähänkin ryhmään.

5) tehtäväteoriaa

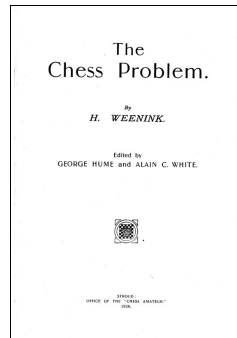
3. *Les Tours de Force sur l'Echiquier* (2#, ennätysksiä); 5. *200 Bauernumwandlungs-Schachaufgaben* (sotilaskorotuksia); 12. *First Steps in the Classification of Two-Movers* (2#); 13. *Running the Gauntlet* (ohestalyönti); 15. *The Theory of Pawn Promotion* (sotilaskorotuksia); 17. *White to Play* (2#, vaihdelmata); 20. *Tasks & Echoes* (ennätys- ja toistotehtäviä); 28. *The Good Companion Two-Mover* (2#); 30. *Simple Two Move Themes* (2#); 33. *Echo* (toistoja; böömiläisiä); 34. *Asymmetry* (asymmetriaa); 35. *The Properties of Castling* (linnoitustehtäviä); 36. *Antiform* (teemat ja vastateemat); 38. *Valves and Bi-Valves* (valvet eli venttiilit ja bi-valvet).

Nämä ovat tärkeitä ja mielenkiintoisia teemakokoelmia, joista kutakin voisi esitellä syvällisesti. Työdyn nyt vain toteamaan sen, että juuri tämän ryhmän kirjoissa näkyy Whiten läheisin laadinta-alue: kaksisiirtoiset mattitehtävät. Ja tällä alueella hänen sydäntään olivat erityisen lähellä ennä-

tystehtävät (tasks), joissa jokin temaattinen piirre (katko, kiinnitys, tukinta jne.) toteutetaan mahdollisimman moninkertaisena.

6) yleiskatsaus tehtävätaiteeseen

32. *The Chess Problem*, 1926. Tästä kirjasta todetaan *The Oxford Companion to Chess* -teoksessa: ”Todennäköisesti paras kaikista tätä aihetta käsittelevistä kirjoista.” 39-vuotiaana tuberkuloosiin kuollut Henri Weenink (17.10.1892–2.12.1931) oli vahva pelaaja, joka mm. edusti Alankomaita neljässä olympialaisissa vuosien 1927 ja 1931 välillä. Tämän teoksen varhainen versio, *Het Schaakproblem*, ilmestyi 1921. Noin puolet *The Chess Problemista*, käsittelee tehtävähakin historiaa (varhaisvaiheita, koulukuntia jne.) ja noin puolet tehtäväteemoja. Teemat on jaettu kolmeen pääluokkaan sen mukaan, perustuuko tehtävä valkean vai mustan pelille vai molemmille. Teos ei pyri esittelemään mahdollisimman monia teemoja, vain kiinnostavimpia. Esimerkiksi roomalaisen teeman käsittelyyn käytetään 12 sivua.

Alankomaalaisen Henri Weeninkin *The Chess Problem* vuodelta 1926 on *The Oxford Companion to Chess* -teoksen mukaan ”todennäköisesti paras kaikista [tehtävähakkia] käsittelevistä kirjoista”.

7) muut

2. *Roi Acculé aux angles* (mK nurkassa); 19. *The White King* (aktiivinen vK); 25. *A. C. W. Flights of Fancy in the Chess World* (tehtävähakkiihumoria); 39. *Problems by My Friends* (50-vuotisomistustehtäviä)

Alain C. White: Joulusarja 1905-1936

(kronologinen listaus)

Sivujen lukumäärä $m + n$ tarkoittaa, että teoksen alussa on johdanto-osa (m sivua) ennen varsinaista sisältöä (n sivua); jälkimmäisen osan sivumäärä = viimeinen sivu, jolla on tekstiä.

Laatijoiden syntymä- ja kuolinpäivät ovat Jeremy Gaigen teoksesta *Chess personalia. A Biobibliography*, McFarland, Jefferson, North Carolina, 1987.

Teokset ovat pääosin englanninkielisiä; poikkeuksista on mainittu.

Lista perustuu British Chess Problem Society:n kirjaston luetteloon, jossa kuitenkin on huomattavan paljon puutteellisuuksia varsinkin tehtävien määrän ja kirjojen sivumäärän suhteen. BCPS:n luettelossa jokin teokset on aakkostettu kirjan aiheen mukaan, ei kirjoittajan tai toimittajan.

1. Alain C. White: *Chess Lyrics*. Teoksessa on 306 Arthur F. Mackenzien tehtävää, lähinnä kaksi- ja kolmisiirtoisia mattitehtäviä, kymmenkunta itsemattia, ja 46 muiden laatimaa tehtävää; Whiten esipuhe ja Mackenzien omaelämäkerrallinen ja tehtäväteoreettinen johdanto. 94 + 479 s. J. H. Graham, New York, 1905. Seuraavana vuonna ilmestyi lisäysosa, *Supplement*; siitä minulla ei ole tietoja.

2. Alain C. White: *Roi Acculé aux Angles*. Teoksessa on 200 mattitehtävää, joissa musta kuningas on nurkassa. Ranskan-kielinen. 224 s. Numa Preti, Pariisi, 1905.

3. Alain C. White: *Les Tours de Force sur l'Echiquier*. Teoksessa on 232 tehtävää, jotka esittävät ennätysisiä kaksisiirtoisissa mattitehtävissä; sisältää myös Joseph C. J. Wainwrightin tutkielman D-rististä. Ranskan-kielinen, johdanto myös englanniksi. 223 s. Numa Preti, Pariisi, 1906.

4. Alain C. White: *Les Mille et un Mats Inverses*. Kaksiosainen teos sisältää 1001 itsemattia – sekä yhden omistustehtävän 1.

osassa ja 30 vertailutehtävää ja kaksi lisätehtävää 2. osassa – joissa useimmissa on vähintään kaksi täyspitkää muunnellua. 1. osassa ovat tehtävät, 2. osassa kolmikielinen johdanto (ranskaksi, englanniksi ja saksaksi), ratkaisut (ranskaksi) sekä luettelo itsemattiturnauksista 1859–1907. 1. osassa on 511 sivua, 2. osassa 60 + 231 sivua. Numa Preti, Pariisi, 1907.

5. Alain C. White: *200 Bauern-umwandlungs-Schachaufgaben*. Teoksessa on 207 kuvioitua tehtävää + kolme tehtävää tekstinä; aiheena sotilaan korottuminen. Teos on saksankielinen, mutta tekstiä on hyvin vähän, mm. tehtäviä ei ole mitenkään kommentoitu. 8 + 112 s. Stein, Potsdam, 1907.

6. Alain C. White ja Walter H. Thompson: *České Melodie*. Teoksessa on 202 Josef Pospíšilin (1.11.1861–30.12.1916) böömiläistä mattitehtävää, joista 157 on kolmisiirtoisia, loput 2- ja 4-siirtoisia. Teoksen alussa on Benjamin G. Lawsin (6.2.1861–21.9.1931) ja J. W. Allenin katusaus böömiläisiin tehtäviin yleensä ja Pospíšilin tuotantoon erityisesti; teksti on saksaksi ja englanniksi. 80 + 232 s. A. Stein, Potsdam, 1908.

7. Alain C. White ja Moriz Henneberger: *J. Juchli's Schachprobleme*. Teoksessa on 61 Josef Juchlin (11.1.1847–2.1.1905) tehtävää, pääosin mattitehtäviä, ja 21 muiden laatimaa tehtävää. Saksankielinen. 93 s. Karl Baumann, Bern, 1908.

8. Alain C. White: *Memories of my Chess-Board*. Teoksessa on 56 Whiten tehtävää, lähinnä mattitehtäviä (kuusi itsemattia), ja 23 muiden laatimaa tehtävää. 115 s. Chess Amateur, Stroud, 1909.

9. Alain C. White: *Knights and Bishops*. Teoksessa on 101 tehtävää, joissa valkealla ei ole muita upseereita kuin ratsuja ja lähettejä. 111 s. American Chess Bulletin, New York, 1909.

10. Alain C. White: *The White Rooks*. Teoksessa on 274 tehtävää, joissa valkealla ei ole muita upseereita kuin torneja. 210 s. Chess Amateur, Stroud, 1910.

11. Alain C. White: *More White Rooks*. Jatkoa edelliseen; noin 390 tehtävää, joissa valkealla ei ole muita upseereita kuin torneja. 220 s. Chess Amateur, Stroud, 1911.

12. Alain C. White: *First Steps in the Classification of Two-Movers*. Teos käsittelee kaksisiirtoisten mattitehtävien luokittelua; se ilmestyi artikkelisarjana *British Chess Magazines*sa (noin 1909–1911). 150 kuvioitua tehtävää + 24 tehtävää tekstinä. 12 + 96 s. Whitehead and Miller, Leeds, 1911.

13. Alain C. White: *Running the Gauntlet*. Teoksessa on noin 400 ohestalyöntitehtävää. Johdanto (sivulle 63) on englanniksi ja saksaksi, tehtävien ratkaisut ja analyysi englanniksi. 269 s. Chess Amateur, Stroud, 1911.

14. Emil Palkoska ja Alain C. White: *Schachprobleme: Dame und ein Läufer*. Saksankielisessä teoksessa on noin 500 tehtävää, pääasiassa kaksi- ja kolmisiirtoisia mattitehtäviä, joissa valkean upseereina ovat D ja L. 16 + 176 s. von Veit, Leipzig, 1911.

15. Alain C. White: *The Theory of Pawn Promotion*. Teoksessa on 539 sotilas-korotustehtävää. 246 s. Chess Amateur, Stroud, 1912.

16. Alain C. White: *Sam Loyd and His Chess Problems*. Teoksessa on 714 Samuel Loydin (30.1.1841–10.4.1911) tehtävää sekä muutama ei-shakillinen tehtävä, sekä tehtäviä Loydin veljiltä: neljä Thomas Loydin (8.9.1830–7.3.1914) ja 26 Isaac S. Loydin (?–?) tehtävää. 471 s. Whitehead and Miller, Leeds, 1913.

17. Alain C. White: *White to Play*. Teoksessa on 100 kaksisiirtoista mattitehtävää, joissa on vaihdelma. 123 s. Chess Amateur, Stroud, 1913.

18. Alain C. White: *Robert Braune. Apôtre de la Symétrie*. Teoksessa on 100 Robert Braunen (13.4.1845–7.3.1924) tehtävää, joista 75 sisältää symmetriaa. Ranskan-kielinen. 41 s. La Stratégie, Pariisi 1913.

19. Alain C. White: *The White King*. Teoksessa on 296 tehtävää, joissa keskeistä on valkean kuninkaan aktiivisuus. 212 s. Chess Amateur, Stroud, 1914.

20. Alain C. White: *Tasks and Echoes*. Teoksessa on 308 tehtävää, joissa keskeistä on ennätyskellisyys tai toistot. 223 s. Chess Amateur, Stroud, 1915.

21. Thomas R. Dawson ja Wolfgang Hundsdorfer: *Retrograde Analysis*. Teoksessa on noin 200 retrotehtävää. 209 s. Whitehead and Miller, Leeds, 1915.

22. Alain C. White: *100 Chess Problems by William Meredith*. Teoksessa on 100 William Meredithin (14.5.1835–10.8.1903) mattitehtävää Good Companion -yhdistyksen jäsenten kommentein. Valokuvia kommentoijista. 224 s. Chess Amateur, Stroud, 1916.

23. Alain C. White: *The White Knights*. Teoksessa on noin 200 tehtävää, joissa valkealla ei ole muita upseereja kuin ratsut. 134 s. Chess Amateur, Stroud, 1917.

24. Murray Marble, Alain C. White ja George Hume: *Chess Idylls*. Teoksessa on 300 Godfrey Heathcoten (20.7.1870–24.4.1952) tehtävää; lisäksi ratkaisujen yhteydessä yksi Heathcoten tehtävä ja johdannossa kaksi muiden laatimaa tehtävää. 299 s. Chess Amateur, Stroud, 1918.

25. George Hume: *A. C. W. Flights of Fancy in the Chess World*. Teos sisältää 112 kuvioitua tehtävää, joista osa muiden kuin Whiten laatimia. Monet tehtävistä liittyvät humoristisiin tarinoin, jotka ilmestyivät eri lehdissä 1905–1917. 159 s. Whitehead and Miller, Leeds, 1919.

26. Malcolm Sim, George Hume ja Alain C. White: *A Memorial to D. J. Denimore*. Teoksessa on noin 125 Darso James Denimoren (24.1.1867–24.6.1917) tehtävää ja noin 125 muiden laatijoiden tehtävää. Noin sata sivua käsittelee vuonna 1918 järjestettyä Denimoren muistoturnausta (2#, 3# ja 4#, tuomarina White). 239 s. Chess Amateur, Stroud, 1920. – Denimore oli Sam Loydin vävy.

27. Moriz Henneberger, George Hume ja Alain C. White: *Alpine Chess*. Teoksessa on 241 sveitsiläisten laatijoiden tehtävää. Seitsemän valokuvaisivua. 235 s. Chess Amateur, Stroud, 1921.

28. George Hume ja Alain C. White: *The Good Companion Two-Mover*. Teoksessa on 912 kaksisiirtoista mattitehtävää Good Companion -yhdistyksen *Our Folder* -lehdestä v.1913–1922. 16 sivua valokuvia. 20 + 418 s. Chess Amateur, Stroud, 1922.

29. George Hume: *Bohemian Garnets*. Teoksessa on 506 Miroslav Havelin (oikealta nimeltään Miroslav Košťál, 7.11.1881–8.7.1958) tehtävää (sekä yksi Sam Loydin tehtävä), suurin osa mattitehtäviä (ja näistä suurin osa kolmisiirtoisia) mutta myös itsematteja. Teoksessa on František Dedrle (13.10.1878–28.5.1957) esipuhe. 222 s. Chess Amateur, Stroud, 1923.

30. Frederic Bonner Feast, Alain C. White ja George Hume: *Simple Two-Move Themes*. Teos esittelee kaksisiirtoisten mattitehtävien – yksinkertaisimpia, kuten nimi toteaa – teemoja: 602 tehtävää. 14 + 218 s. Chess Amateur, Stroud, 1924.

31. Alain C. White: *Changing Fashions*. Teoksessa on 158 George Humen (16.12.1862–14.1.1936) ja seitsemän muiden laatimaa tehtävää. Tehtävistä 80 on itsematteja, lopuista suurin osa kaksi- ja kolmisiirtoisia mattitehtäviä. Sivulla 200–208 on tehtäväshakkiaiheinen kertomus. 208 s. Chess Amateur, Stroud 1925.

32. Henri Weenink, George Hume ja Alain C. White: *The Chess Problem*. Teoksessa on 374 tehtävää ja 36 valokuvaisivua. Sivut 17–151 käsittelevät tehtäväshakin historiaa, sivut 152–288 tehtäväteemoja. 318 s. Chess Amateur, Stroud, 1926.

33. František Dedrle: *Echo*. Teoksessa on 710 tehtävää, joissa esiintyy mattikuvien toistoa. Johdanto on tšheiksi, englanniksi ja saksaksi, ratkaisut tšheiksi. 6 + 72 + 136 s. Alois Lapáček, Praha, 1927.

34. Thomas R. Dawson ja Wolfgang Pauly: *Asymmetry*. Teoksessa on 141 kuviointua tehtävää, joissa on symmetrinen alkua-asema ja asymmetrinen ratkaisu; lisäksi muutamia tehtäviä tekstissä ilman kuviota. 154 s. Chess Amateur, Stroud, 1927.

35. Alain C. White ja George Hume: *The Properties of Castling*. 101 linoitustehtävää. 129 s. Chess Amateur, Stroud, 1928.

36. Franz Palatz ja Alfred W. Mongredien: *Antiform*. Kirja käsittelee teemoja ja erityisesti niiden vastamuotoja. Teoksessa on 153 kuviointua tehtävää ja kaksi tehtävää tekstissä, joka on englanniksi ja saksaksi. 252 s. Josef Berggrün, Berliini, 1929.

37. Otto Wurzburg, Alain C. White ja George Hume: *The Golden Argosy*. Teoksessa on 678 William Shinkmanin (25.12.1847–25.5.1933) tehtävää ja 19 muiden laatijoiden tehtävää; yli 130 itsemattia; 16 apumattia (mm. yksi duplex-a# vuodelta 1871!). 288 s. Chess Amateur, Stroud 1929.

38. Alain C. White ja George Hume: *Valves and Bi-valves*. Teoksessa on 143 valve- (eli venttiili-) ja bi-valve-tehtävää; noin 75 prosenttia on kolmisiirtoisia mattitehtäviä, lopuista suurin osa kaksisiirtoisia. 176 s. Chess Amateur, Stroud, 1930.

39. Alain C. White, George Hume ja Louis H. Jokisch: *Problems by My Friends*. Teoksessa on 199 onnitelutehtävää 203 laatijalta Whiten 50-vuotissyntymäpäivän (1930) kunniaksi; lähes kaikki ovat jälkipainoksia. 8 valokuvaa. 251 s. Chess Amateur, Stroud, 1931.

40. George Hume: *The Chessmen Speak*. Teoksessa on 147 Cyril H. Kippingin (10.10.1891–17.2.1964) kolmisiirtoista mattitehtävää kuviointina, lisäksi ratkaisuosassa kaksi yhteistehtävää ilman kuviota ja kaksi muiden laatimaa vertailutehtävää. 180 s. Chess Amateur, Stroud, 1932.

41. John Keeble ja George Hume: *An*

English Bohemian. Teoksessa on 113 Benjamin G. Lawsin (6.2.1861–21.9.1931) tehtävää; näistä 100 mattitehtävää (yli puolet kolmisiirtoisia mattitehtäviä), yhdeksän itsemattia ja neljä pakkomattia. Ratkaisuosassa on lisäksi annettu kolme muiden laatimaa vertailutehtävää. 176 s. Chess Amateur, Stroud, 1933.

42. Pentti Sola ja George Hume: *Suomi*. Teoksessa on 152 suomalaisten laatimaa tehtävää, 11 itsemattia, loput mattitehtäviä. Ratkaisuosassa on lisäksi yksi ei-suomalaisen vertailutehtävä. 141 s. Chess Amateur, Stroud, 1934.

43. Alain C. White ja George Hume: *Conspiracy*. Teoksessa on 100 apumattia. 117 s. Chess Amateur, Stroud, 1935.

44. Alain C. White: *A Genius of the Two-Mover*. Teoksessa on 114 Comins Mansfieldin (14.6.1896–28.3.1984) kaksisiirtoista mattitehtävää. 119 s. Chess Amateur, Stroud, 1936.

Jälkipainokset

Teoksesta *Sam Loyd and his chess problems* (yllä nro 16) on edelleenkin saatavilla amerikkalaisen Dover-kustantamon pehmeäkantinen faksimile-editio, 1. p. 1962. Loyd-kirjan saksannos, nimellä *Sam Loyd und seine Schachaufgaben* (482 s., saksantajana Wilhelm Massmann, 6.7.1895–17.12.1974), julkaistiin 1926 Leipzigissa, Hans Hedewigin seuraajien kirjapainossa. Tämän saksannoksen julkaisi sveitsiläinen Olms-kustantamo kovakantisena faksimile-na 1984.

Alankomaalainen shakkikirjakauppa L'Esprit otti Robert Braune -kokoelmasta *Apôtre de la symétrie* (yllä nro 18) 250 kappaleen faksimilepainoksen 1988. Teosta saanee vielä kyseisestä shakkikirjakaupasta.

Newyorkilainen Hippocrene Books on julkaissut 1973 ja 1974 uusintapainokset teoksista *The White Rooks* (nimellä *The White Rooks in Chess Strategy*), *Tasks and Echoes* (nimellä *Classic Exercises in Chess: The Cumulative Principle in*

Problem Composition; kannessa nimi on muodossa *Classic Chess Exercises*) ja *The White King* (nimellä *The White King in Chess Strategy*).

Ranskalaisen *diagrammes*-lehden erikoisnumerona, nro 4, IV–VI 1990, on ilmestynyt Jean Bertinin käännös nrosta 43, *Conspiracy*, ranskalaiselta nimeltään *Conspiration*; 28 sivua. Kääntäjän suorittamassa tietokonetarkastuksessa 15 tehtävää sadasta osoittautui sivuratkaistaviksi.

Internetistä voi ladata kahdeksan pdf-muotoista, Acrobat Readerin avulla luetavaa Joulusarjan teosta. Ne löytyvät vaittomimmin Václav Kotěšovecin nettisivuston kautta – jossa sivumennen sanoen on valtaisa määrä mielenkiintoista aineistoa ja linkkejä. Nämä pdf-kirjat löytyvät joko osoitteesta <http://web.telecom.cz/vaclav.kotesovec/> klikkaa linkkiä "e-books", tai http://web.telecom.cz/vaclav.kotesovec/link_s0.htm ja siellä alakohdasta "elektronické knihy – e-books". Kirjat ovat: 4. *Les Mille et un Mats Inverses*; 6. *Ôske Melodie*; 10. *The White Rooks*; 11. *More White Rooks*; 14. *Schachprobleme: Dame und ein Läufer*; 15. *The Theory of Pawn Promotion*; 29. *Bohemian Garnets*; 38. *Valves and Bi-Valves*.

Todettakoon vielä lopuksi, että Helsingin yliopiston kirjastosta löytyvät seuraavat Joulusarjan kirjat: 1., 5.–12., 14., 24., 26., 30., 31., 34., 35., 37.–44.; lisäksi nron 16 (Loyd) saksannos. Myös ST:n kirjastossa Shakkikodissa on joitakin Joulusarjan teoksia, mutta huomattavasti vähemmän kuin Yliopiston kirjastossa.

[Lisäys 24.4.2007: Jälkipainosten listalta unohtuivat seuraavat kaksi: 1) italiantielinen käännös nrosta 16: *Sam Loyd e i suoi problemi di scacchi*; käännös Giuseppe Ferro, kustantaja Mesaggerie Scacchistiche, Brescia 2000; 2) serbokroahtiantielinen käännös nrosta 30: Frederik Boner *Fist i Alan Kempbel Vajt (sic!): Proste dvopotezne teme*; Beograd 1999.]

Artikkeli on julkaistu mm. ilman kuvia *Suomen Tehtäväniekat* -lehden numerossa 3/2006.